

Høringsvar fra ARENA til notat angående ny fordelingsmodell for SV-fakultetet.

Innledning

ARENA står i en særstilling som grunnenhet ved SV-fakultetet ettersom senteret ikke har inntekter fra undervisning. Da senteret ble lagt inn under Universitetet i Oslo i 2004 som et permanent forskningssenter under SV-fakultetet, var forutsetningen 2 mill. i årlig tilskudd. Dette er den eneste posten på ARENAs budsjett som muliggjør egenbidrag i forskningsprosjekter. Om lag 75% av senterets inntekter kommer i dag fra Norges Forskningsråd og EUs rammeprogram i tillegg til tre norske departementer.

Den foreslåtte finansieringsmodellen endrer de grunnleggende forutsetningene som ligger til grunn for ARENAs aktivitet. Reformen vil, både ved 14% og 18%-modellen innebære dramatiske kutt i ARENAs budsjett, og umuliggjøre videreføring av senteret i sin nåværende form. Beregningen i høringsnotatet for den anbefalte modellen om at alle eksterne inntekter skattlegges tilsier en reduksjon av inntekter ved innføringstidspunktet på 16 % av totalbudsjettet. Dette tilsvarer et bortfall av 2,9 millioner kroner årlig eller mer enn 3 årsverk. Ingen annen enhet vil få en så stor prosentvis nedgang.

Krav 1: ikke skattlegging av eksterne inntekter

Notatet om ny fordelingsmodell lanserer muligheten for å holde eksterne prosjektinntekter utenfor beskatning, men konkluderer med at det ikke finnes gode argumenter for å skille dette ut fra andre typer inntekter. Vi mener det ikke finnes gode argumenter for å skattlegge eksterne prosjektinntekter direkte. Derimot finns det flere gode argumenter for å skille disse ut. Et sentralt rettferdighetsprinsipp er at like tilfeller behandles likt, mens ulike behandles ulikt.

(A) ARENAs finansiering avhenger av prosjektinntektene. I mangel av annen grunnfinansiering har ARENA utviklet en modell for å benytte overheadinntekter som egenbidrag i eksterne prosjekter. De brukes til å finansiere forskningstid og administrativ prosjektledelse for fast ansatte, og de brukes til å finansiere andre stillinger som bidrar til ARENAs felles oppgaver. Slik overheadfinansiering bidrar også til å finansiere stillinger som i kortere eller lengre perioder ikke fullt ut er finansiert av direkte prosjektinntekter. ARENAs unike modell for å bygge langsiktig og internasjonal kompetanse og en profesjonell forskningsadministrasjon har nettopp vært å se de ulike eksternt finansierte prosjektene i sammenheng, og bygge en prosjektportefølje hvor lange og korte prosjektmidler til sammen bidrar til å bygge denne kompetansen. Alle senterets ansatte er dermed avhengig av ekstern finansiering. Beskatning på 14% av alle prosjektinntekter vil innebære at hoveddelen av overheadinntektene blir igjen på fakultetsnivå. ARENA vil da ikke ha midler til å finansiere forskningsadministrasjonen. Det er ikke mulig å søke slik administrasjon dekket i NFR- og EU-prosjekter, da det skal dekkes av enhetenes egenbidrag. Overheaden fra de ulike prosjektene finansierer forskningsrådgivere, prosjektledere og formidlings- og kommunikasjonsansvarlige til prosjektene.¹ Dette har fram til nå vært en suksessformel siden slike støttefunksjoner har gitt mulighet til kontinuerlig søknadsutvikling og prosjektoppfølgning ved senteret.

(B) Drift av eksternt finansierte prosjekter utføres av grunnenhetene. Notatet om ny fordelingsmodell sier det er vanskelig å begrunne at prosjektinntekter holdes utenom beskatning fordi dette er et av mange områder der fakultetsadministrasjonen yter tjenester. ARENA mener derimot at dette området skiller seg ut som et område der det er store inntekter og der oppgavene i all hovedsak utføres av grunnenhetene. Fakultetsadministrasjonen bidrar med noen tjenester, men

¹ Som eksempel har GLOBUS-prosjektet som koordineres av ARENA (og som er trukket frem som en suksesshistorie i midtveisevalueringen av Horisont 2020) satt av alle de 1,8 mill. kroner i overheads til å finansiere prosjektadministrasjon og formidling. Med den nye modellen vil 1,26 mill. av dette beløpet bli beskattet.

ikke med de som trengs for prosjekt-akkvisisjon og prosjektdrift. Spesielt gjelder dette tematiske EU-prosjekter som ARENA satser særlig på, - og med betydelig suksess.

Slike administrative støttefunksjoner må utføres lokalt og fagnært. Dette anbefales i flere utredninger. ARENA-modellen trekkes fram som avgjørende og som et forbilde. Senteret kommer svært godt ut av Forskningsrådets (foreløpig upubliserte) evaluering av samfunnsfagene, SAMEVAL². Den trekker fram ARENAs modell med fagnær og med tydelig styring, ledelse og administrasjon av eksterne forskningsprosjekter. Også to utredninger fra UiO³ om hvordan man best kan legge til rette for økt ekstern finansiering – spesielt fra EUs rammeprogram – trekker frem ARENAs modell. God administrativ, fagnær støtte, dvs. på den enkelte grunnenhet identifiseres som en hovedfaktor for å lykkes i EUs rammeprogram. ARENA trekkes frem som eksempel på en enhet som har lykkes i å prioritere finansiering av et godt støtteapparat som legger til rette for at forskerne i hovedsak kan konsentrere seg om den vitenskapelige delen i søknads- og driftsfasen av prosjektene.

(C) Insentiver til å søke ekstern finansiering. Notatet om fordelingsmodellen drøfter insentivers rolle i å styre virksomheten, og nevner at beskatning og skattesats vil fungere slik. Notatet konkluderer med at det i fravær av klare prioriteringer ikke er grunn til å unnta ekstern finansiering fra beskatning. Dog er det slik at både UiO sentralt og SV-fakultetet har som uttalt mål å øke andel eksterntfinansiert forskning, ikke minst den fra EU. 14-prosentmodellen med beskatning av alle inntekter vil bidra mindre til dette enn hva 18-prosentmodellen vil gjøre, fordi søkere og grunnenheter vil sitte igjen med mindre midler til prosjektene. Modellen vil slå mest negativt ut for de enhetene som har høyest grad av inntekter fra ekstern finansiering (og aller mest for ARENA) mens de med lavest andel av inntekter fra ekstern finansiering rammes mindre eller endog favoriseres. Den vil gjøre det vanskeligere å nå fakultetets og Universitetets mål om å øke omfanget av eksternt finansiert forskning.

(D) Samsvar mellom UiOs og SV-fakultetets fordelingsmodeller. UiOs modell skattlegger ikke eksterne prosjektinntekter. I notatet om ny fordelingsmodell tydeliggjøres det et prinsipp om at «som hovedregel bør fakultetets modell speile universitetets; det bør bare gjøres avvik der det foreligger en eksplisitt begrunnelse». Det foreligger ingen god begrunnelse for å avvike fra UiOs modell på dette punktet.

Krav 2: tilpasningsledd – strategisk bevilgning til ARENA

Dersom den foreslåtte endringen i finansieringsmodell gjennomføres (enten 14% eller 18%-modellen), må det følges opp med at tilpasningsleddet gjøres permanent. Dersom dette leddet fases ut på generell basis, må dette for ARENAs del kompenseres ved å opprettholde senterets vedtatt grunnbevilgning som muliggjør egenbidrag i forskningsprosjekter. Dette kan for eksempel gjøres ved å beholde eller fase inn den strategiske bevilgningen som ligger i dagens modell. Denne årlige bevilgningen på 2 mill. kroner ble lagt inn som et permanent bidrag til det nye senteret da ARENA ble

² Evalueringen vil bli offentliggjort 19. juni 2018. ARENA er gjort kjent med innholdet i evalueringen. Her heter det bl.a.: “The strategy of the Centre and its scientific goals are clearly directed toward a) high level publications, b) management and leadership in externally funded research projects and c) the exchange of knowledge with policy stakeholders at both the national and the EU level. There is a clear concentration of efforts toward these goals and there are strong organizational, management and intellectual capacities to their fulfilment. Considerable attention is given to the identification of promising EU research funding and members of the RG are both strongly encouraged and supported toward this search. Some management support is derived from the University, Faculty and Department, but essentially, the Centre manages its own administrative affairs. This fosters the autonomy and flexibility necessary in the competitive environment in which the Centre operates.”

³ UiOs omfattende analyse “EU-benchmarking” fra 2016 peker på fagnær og god administrativ støtte som en hovedfaktor for å lykkes i EUs rammeprogram. Rapporten «Søknader EU-prosjektmidler» fra UiOs Enhet for intern revisjon 2018 trekker frem ARENA som en enhet som har lykkes med EU-prosjekter ved å sikre tilstrekkelig kapasitet på koordinatorprosjekter.

innlemmet som et forskningscenter ved Universitetet i Oslo og SV-fakultetet i 2004.⁴ Denne bevilgningen stammer altså fra før den nåværende fordelingsmodellen ble innført i 2009. Den er derfor ikke sammenliknbar med de øvrige strategiske tilpasninger og satsninger på fakultetet. Denne bevilgningen, eller tilsvarende grunnfinansiering av ARENA, må derfor videreføres, på 2004-nivå.⁵

Konklusjon

ARENA har de siste årene hatt betydelig suksess med innhenting av eksterne prosjekter. ARENA har markert seg sterkt internasjonalt og har et velrennomert fagmiljø med svært høye publiseringstall. Senteret har mottatt en rekke positive evalueringer. ARENA har bidratt til å sette UiO og Fakultet på kartet innenfor sitt felt og har også bidratt til å oppfylle universitetets mål om høy publisering på nivå 2, internasjonal anerkjennelse og samarbeid, og suksess innenfor Horisont 2020. ARENA har i tillegg til faglig merverdi også bidratt med betydelige summer til fakultetet. ARENAs modell for utvikling og gjennomføring av eksterne prosjekter er helt avgjørende for denne suksessen. Spesielt gjelder dette evnen til å lykkes i EUs tematiske programmer, hvor resten av UiO har begrenset suksess. ARENA har siden 2002 koordinert tematiske EU-prosjekter, og senteret koordinerer i dag to store Horisont 2020-prosjekter. Hverken søkning eller gjennomføring/forvaltning av disse, ville vært mulig med den foreslåtte finansieringsmodellen. Får ikke ARENA beholde tilstrekkelig del av overheadinntektene må en fast basisbevilgning på et høyere nivå enn i dag komme som erstatning.

ARENA ber om at den nye finansieringsmodellen gjøres **bærekraftig** på lang sikt også for ARENA, ved: (1) at den nye fordelingsmodellen **ikke beskatter eksterne inntekter** (slik det er lansert med den såkalte «18 prosent-modellen» i notatet) samt (2) at det **innføres et tilpasningsledd** som gjøres permanent. Dersom tilpasningsleddet fases ut, gis ARENA en fast basisfinansiering på størrelse med tilpasningsleddet.

⁴ Etter å ha vært et 10-årig (1994-2003) NFR-finansiert senter ble ARENA videreført som et permanent senter ved SV-fakultetet.

⁵ Bevilgningen har vært det samme nominelle kronebeløp i 14 år, og er mao reelt sett en betydelig nedgang. Hadde beløpet vært inflasjonsjustert ville det vært på 2,6 mill. Hadde det vært justert for lønnsutvikling hadde det vært på 3,2 mill kr. (<https://www.smartepenger.no/105-kalkulator/937-inflasjons-og-lonnsutvikling>)